

ER WAS EENS... IN HAVANA

*Uitvoerend Comité SODAMC, 1997. Recente foto's van:
Ailem Carvajal Gómez, Fernando Rodríguez Alpizar (Archi), Gustavo Corrales Romero, Jacqueline Hechavarría Carbonell*

Welke mysteries doen een gebeurtenis ontstaan, welke onzichtbare krachten komen samen zodat deze gebeurtenis uniek en onherhaalbaar is, op een bepaald moment plaatsvindt, met bepaalde specifieke hoofdrolspelers? Wanneer ik nu denk, bijna 25 jaar later, aan de omstandigheden waarin **SODAMC** werd geboren, kan ik niet anders dan me met ontzag verbazen.

Het waren de laatste jaren van de 20e eeuw. Havana was een stinkende en falende stad. Een hoofdstad waar mensen slecht leefden, tussen honger, hitte en wanhoop. Morele degradatie grensde aan barbaarsheid, in een land waar mensen werden vermoord om een paar schoenen of een fiets. Waar mensen stierven, vertrappt door de wanhopige menigte, om de bus te halen. Waar diefstal, fraude, omkoping, en corruptie de norm waren en fatsoen, rara avis, werd bekritiseerd. Waar de fatsoenlijken, de waardigen, de eerbaren werden genegeerd en belachelijk gemaakt. Waar brood werd verkocht met dweildecken als vlees en een taxichauffeur veel meer verdiende dan een arts.

Te midden van die rottigheid zetten vier jonge mensen zich in 1997 in voor de schepping van een systematische ruimte voor erudiete muziek. We creëerden de **Vereniging voor de Ontwikkeling van Hedendaagse Muziekkunst** (SODAMC), een oase van uitmuntendheid die een cultureel gebeuren in de stad werd, met zo'n weerklank dat er zelfs musicologische verhandelingen aan werden gewijd.

We waren drie twintigers die onlangs waren afgestudeerd aan de Universiteit voor de Kunsten: **Ailem Carvajal**, **Jacqueline Hechavarría** en ik. **Fernando Rodríguez** (Archi), die het kwartet completeerde, was iets ouder dan wij en was al heel lang leraar. We kenden elkaar sinds de adolescentie, waar we een vriendschap begonnen op te bouwen die steeds sterker werd en tot op de dag van vandaag voortduurt. Aan de oppervlakte van de palimpsest die elk mens is, waren we twee componisten, een musicoloog en een pianist. Op andere niveaus was er een legering van kracht, lef, vastberadenheid, ijver, verantwoordelijkheid, voorzichtigheid, discipline, uitmuntendheid en volwassenheid. En daarbeneden stroomden vervlochten: genegenheid, respect en bewondering.

Enmaal afgestudeerd, begon de *Engel van de Jiribilla* – die de ziel van elke Cubaan aanvuurt – te fladderen. We voelden de behoefte om iets te doen, iets uit te vinden, om de lethargie te prikkelen,

de slaperigheid te doorbreken. De gemeenschappelijke passie was hedendaagse muziek en in Cuba werd daar jaarlijks maar één festival aan gewijd, dus hier zagen we het kanaal waardoorheen we moesten stromen.

We ontmoetten elkaar bij Archi thuis en daar bedachten en definieerden we het project. We besloten dat we een maandelijks concert zouden organiseren. Dat was genoeg om ons de hele tijd mee bezig te houden, maar aangezien de jeugd onbevreesd is, kwam het bij ons op dat we tussen de concerten door ook lezingen, openbare muziekluister- en praatsessies zouden organiseren, en alles wat we maar konden bedenken om de muziek van onze 20e eeuw te onderwijzen en te bevorderen. Er zouden dus elke twee weken evenementen zijn.

We stelden de doelstellingen van het project vast en vroegen **Douglas Pérez**, een bevriende beeldende kunstenaar, om het logo te maken. Toen het openingsprogramma eenmaal was bedacht, begonnen we het nieuws te verspreiden. Ailem, onze onvermoeibare amazone, bewoog hemel en aarde om dit gedaan te krijgen. We toerden door Havana in wat er maar verscheen om ons te verplaatsen (bus, fiets, taxi, lift). We klopten op alle mogelijke deuren, onophoudelijk, hardnekkig, en slaagden erin om het concert aan te kondigen op elk radiostation dat ons ontving. We kregen de culturele sectie van een landelijke krant zover dat ze het evenement publiceerden. We gingen naar de televisie, we gaven interviews, we maakten het bekend in kunstacademies, aan de **Universiteit van Havana**, en op een gegeven moment was het onmogelijk om het bestaan van **SODAMC** en haar openingsconcert te negeren.

Ars Gratia Artis. Dit is hoe Havana voor ons werkte. Het woord 'geld' is nooit bij ons opgekomen. Niemand heeft het ooit genoemd. De musici die de werken zouden uitvoeren waren allemaal jonge mensen die graag wilden spelen, hun talent wilden tonen en deel wilden uitmaken van iets dat hen wegsleurde uit het alledaagse. De instellingen stelden ons hun ruimtes ter beschikking zonder er iets voor terug te vragen. Alle evenementen zouden gratis zijn. Jacqueline ontwierp de programma's en slaagde erin het papier te bemachtigen, en Archi stelde zijn printer ter beschikking. We kozen de musici, studeerden de werken zorgvuldig in en repeteerden ze tot in de perfectie. We waren er klaar voor.

*Aula Magna, Universiteit van Havana,
waar het laatste SODAMC concert plaatsvond*

Om 4 uur 's middags – we waren opzettelijk punctueel, een anomalie in Cuba – op 21 januari 1997, sprak de grote **Harold Gramatges** op ons verzoek de openingswoorden in een volle zaal waar je de opwinding bijna kon aanraken, waar collectieve euforie de ruimte elektriseerde en we allemaal overweldigd waren door trots. Het publiek was vooral jong, maar historische figuren en andere heilige koeien van de compositie in Cuba waren ook schitterend aanwezig: **Héctor Angulo, Carlos Fariñas, Roberto Valera, Guido López Gavilán, Jorge López Marín**; en andere intellectuelen die er waren om

de jongere generatie aan te moedigen, grootmoedig Chronos, de onverbiddelijke, acceptierend. De aanwezige Meesters zouden geen enkel **SODAMC** concert missen.

Dat eerste programma was één van jonge Cubaanse componisten (**Fernando Rodríguez, Keyla Orozco, Louis Aguirre, Irina Escalante, Ailem Carvajal** en **Yosvani Quintero**), uitgevoerd door jonge musici (**Edelmis Pedroso, Fabián Álvarez, Yilian Cañizares, Ivoshka Tello, Arabel Moráguez** en ik). We presenteerden werken van verschillende trends, werken voor zang en piano, voor solisten, en voor kamerensembles, wat resulteerde in een boeiende ervaring, verrassend en aangenaam voor iedereen. Het succes was overdonderend. Achteraf, zoals bij elk concert zou gebeuren, nodigden we uit tot debat. We bespraken de werken, we toonden de partituren. Het publiek vroeg, becommentarieerde, opperde suggesties, bedankte. Meninge n werden gehoord van zowel muziekprofessionals als muziekliefhebbers zonder formele scholing. De Meesters omhelsden ons, schudden ons de hand en prezen ons. Ze bekenden aan ons dat ze iets kwalitatiefs, zoals dit, hadden gemist. Een ontroerde Harold kuste ons op het voorhoofd. En we werden ook geraakt door een onbekende man met een ruw uiterlijk, toen hij in tranen zijn dankbaarheid uitte, zijn liefde voor dit soort kunst...

*Groep aan de SODAMC gerelateerde jongeren, na een concert. Van links naar rechts: **Eva Reyes** (musicologe), **Gerardo Mesa** (pianist), **Iliana Ross** (musicologe), **Ailem Carvajal** (componiste), **Yusleidy Hernández** (contrabassist), **Jacqueline Hechavarría** (musicoloqe), **Yosvani Quintero** (componist), **Lanet Flores** (klarinettiste), **Gustavo Corrales** (pianist).*

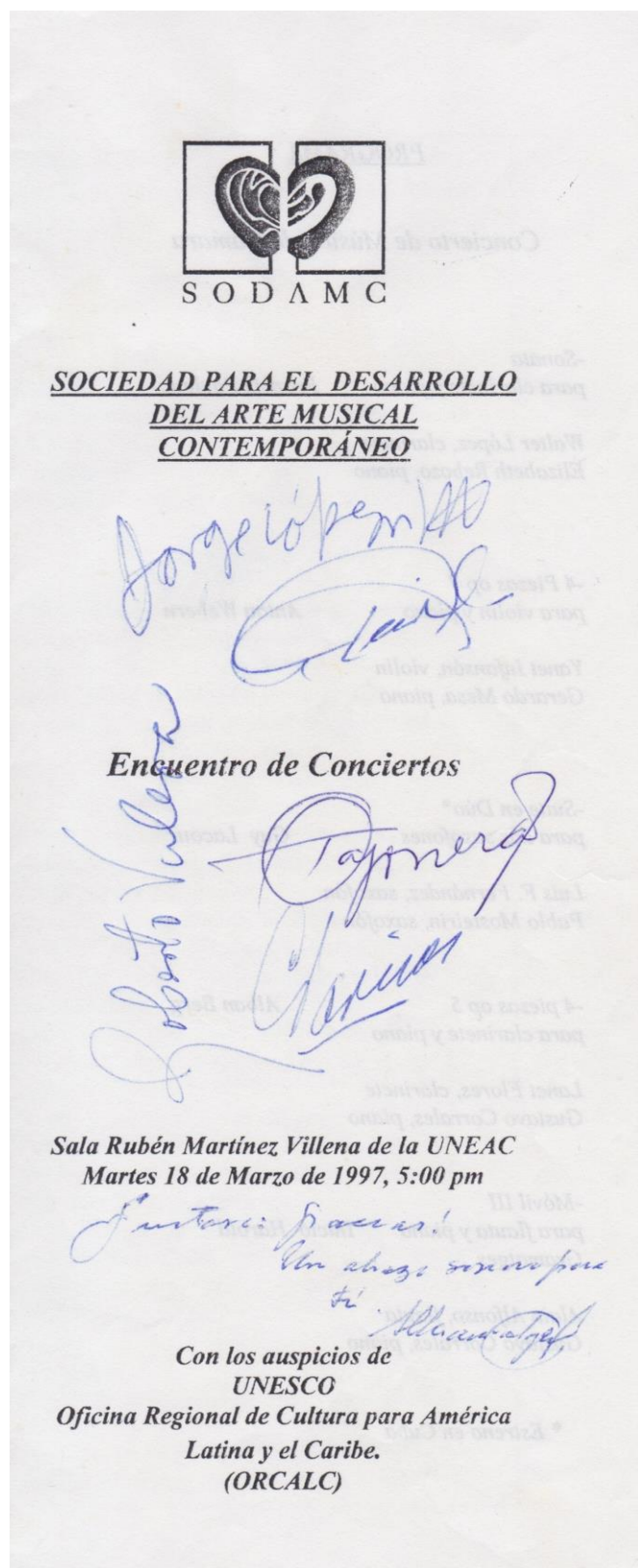
Zo begon een seizoen van concerten en lezingen dat ononderbroken zou doorgaan tot donderdag 12 juni. Gedurende die periode brachten we op verschillende locaties in de stad Cubaanse en buitenlandse werken in première, programmeerden we Cubaanse en internationale werken die al decennia niet in Cuba waren gespeeld, wat zeer gewaardeerd werd door ouderen. We nodigden zwaargewichten uit de Cubaanse cultuur uit om te spreken, zoals **Dr. Danilo Orozco**, de dichter **Cintio Vitier** en **Dr. José Orlando Suárez Tajonera**. We organiseerden een concert waar werken van het **Nationaal Electroakoestisch Muziek Laboratorium** en van de **Electroakoestische en Computer**

Muziek Studio werden gepresenteerd, een uitzonderlijke gebeurtenis vanwege de historische professionele spanningen tussen deze instellingen. We organiseerden een tentoonstelling van beeldend kunstenaar **Kelvin López**. We nodigden de jonge historicus **José A. Domínguez** uit om teksten bij te dragen. We kregen de steun van **UNESCO** (Regionaal Bureau voor Cultuur voor Latijns-Amerika en het Caribisch gebied). Meer doen was onmogelijk geweest.

De elektriciteit van dat eerste concert zette de toon voor alles wat we daarna deden. Dat eerste vuur taande nooit, net zoals het publiek dat ons tot het einde volgde nooit afnam. Ook groeide het aantal jongeren dat interesse had om deel uit te maken van het project. Maar de persoonlijke tol was hoog.

De slijtage was voelbaar omdat elke actie een kwelling was. Alles kostte veel moeite. Wat met één stap bereikt had moeten worden, nam er vijf. Wat in tien minuten opgelost kon worden, duurde twee dagen, als het al werd opgelost. De bureaucratie, onbekwaamheid, onverschilligheid en zelfs kwaadaardigheid verstikten alles. Als je muziek maakte was je helemaal gelukkig, wanneer je dat niet deed, bedrukten je de bitterheid en hopeloosheid. Alles was zowel gemakkelijk als pijnlijk. Dus het onvermijdelijke gebeurde: ieder van ons ontvluchtte het land op zoek naar een meer georganiseerd en stabiel leven. De chaos beu emigreerde bijna onze hele generatie.

Tegenwoordig woont Ailem in Italië, Jacqueline in Oostenrijk, Archi in Spanje en ik in Nederland. We waren een vaste kern met een sterke uitstraling, die weerklank vond, maar voortijdig uiteenviel. Momenteel houdt ieder van ons dat vuur echter op hun manier in stand, onder verschillende omstandigheden, en heeft – trouw aan de engel die ons drijft – een vlam ontstoken onder de mensen om ons heen.

Eén van de SODAMC programma's, met handtekeningen van:
 Jorge López Marín
 Guido López Gavilán
 Roberto Valera (vertical)
 Dr. José Orlando Suárez Tajonera
 Carlos Fariñas
 Harold Gramatges